

การพัฒนาวัตกรรมการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทาง
การเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในบริบทจังหวัดอุบลราชธานี

DEVELOPMENT OF INNOVATIVE CURRICULUM AND LEARNING
MANAGEMENT TO ADDRESS LEARNING LOSS PROBLEMS OF PRIMARY
SCHOOL STUDENTS IN UBON RATCHATHANI PROVINCE

ปิยาภรณ์ พิษญาภิรัตน์¹, วรณภา โคตรพันธ์^{2*} และปริญา บริพุฒ³
Piyaporn Phitchayapirath¹, Wannapa Khotthaphan^{2*} and Pariya Pariput³

¹⁻³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
¹⁻³ Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University
E-mail: wannapa.ubru@gmail.com

Received: May 13, 2025
Revised: September 5, 2025
Accepted: September 9, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและ
ความต้องการในการพัฒนาวัตกรรมการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอย
ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในบริบทจังหวัดอุบลราชธานี 2) พัฒนาวัตกรรมการ
หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับ
ประถมศึกษาในบริบทจังหวัดอุบลราชธานี และ 3) ศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการหลักสูตรและการจัดการ
เรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในบริบทจังหวัด
อุบลราชธานี กลุ่มเป้าหมายเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 5 โรงเรียน ปีการศึกษา 2567
ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
แบบสอบถาม แบบประเมินทักษะการเรียนรู้ แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบบันทึกการสะท้อน
คิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างที่
ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, $SD = .02$) และ ความต้องการในการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
ของผู้เรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $SD = .06$) 2) นวัตกรรมที่ได้ คือ “FIAB
Model” ซึ่งประกอบด้วย ความยืดหยุ่น (Flexible) การบูรณาการ (Integration) การเรียนรู้เชิงรุก
(Active Learning) และการผสมผสาน (Blended) 3) ผลการนำนวัตกรรมไปใช้ พบว่า ผู้เรียน
มีทักษะการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้นวัตกรรมการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะ
ถดถอยทางการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และครูมีความพึงพอใจต่อนวัตกรรมการหลักสูตร

และการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, $SD = .03$)

คำสำคัญ

นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษา

ABSTRACT

This research and development study aimed to 1) investigate the problems and needs related to the development of curriculum and instructional innovations to address learning loss among primary school students in the context of Ubon Ratchathani Province, 2) develop curriculum and instructional innovations to address learning loss among primary school students in the context of Ubon Ratchathani Province accordingly, and 3) examine the effects of implementing such innovations to address learning loss among primary school students in the context of Ubon Ratchathani Province. The target group consisted of five small primary schools in the 2024 academic year that voluntarily participated in the study. Data collection tools included: focus group discussion records, questionnaires, learning skill assessment forms, satisfaction surveys, and reflective journals. Data were analyzed using percentages, means, standard deviation, and paired-sample t-tests.

The research findings revealed that 1) the overall state of learning loss problems was found to be at a high level ($\bar{X} = 4.41$, $SD = .02$) and the overall needs to address learning loss were at the highest level ($\bar{X} = 4.52$, $SD = .06$). Furthermore, 2) the developed innovation, termed the “FIAB Model,” consists of Flexible (F), Integration (I), Active Learning (A), and Blended (B). In addition, 3) the implementation of innovation significantly improved students’ learning skills a statistical significance level of 0.05. Additionally, teachers reported a very high level of satisfaction with the curriculum and instructional innovation ($\bar{X} = 4.67$, $SD = .03$).

Keywords

Innovative Curriculum and Learning Management, Learning Loss, Primary School Level

ความสำคัญของปัญหา

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) หรือการสูญเสียการเรียนรู้เป็นสภาวะการณ์เสื่อมถอยทางความรู้จากการเสียโอกาสทางการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับ และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ที่มีผลเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

(Office of the Education Council [ONEC], 2021) ซึ่งทำให้เกิด ผลกระทบเป็นวงกว้างต่อสังคม คุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของทุกประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลกระทบที่มีต่อระบบ การศึกษา สถานศึกษา ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้เรียน ซึ่งพบว่า เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้านความรู้ ทักษะการอ่านและคณิตศาสตร์ คุณลักษณะของผู้เรียน ที่เปลี่ยนแปลงไป ทักษะชีวิต สัมพันธภาพ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ข้อสรุปจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศระบุสอดคล้องกันถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ จะเกิดขึ้นกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษามากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เนื่องจากนักเรียน ในช่วงวัยนี้ขาดความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ ต้องการการเรียนรู้ที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับ ครูผู้สอน ซึ่งนักเรียนในวัยประถมศึกษาอยู่ในช่วงที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้พื้นฐานต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน และการคำนวณ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลง การเรียนการสอนทำให้นักเรียนไม่สามารถปรับตัวได้จนนำมาสู่ภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ (Bertoletti et al., 2023; ONEC, 2022) นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพการณ์ของภาวะถดถอยทาง การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน โรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้ม ที่จะเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้มากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง เนื่องจากข้อจำกัดในการจัดการ เรียนการสอนและการบริหารทรัพยากร สอดคล้องกับข้อสรุปที่ระบุว่า โรงเรียนขนาดเล็กมักประสบ ปัญหาในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เพียงพอ เนื่องจากงบประมาณที่จำกัดเมื่อเทียบกับ โรงเรียนขนาดกลางหรือใหญ่ที่มีงบประมาณมากกว่าและสามารถจัดหาทรัพยากรได้มากกว่า โดยเฉพาะอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการระบาด ของ COVID-19 มักจะไม่เพียงพอในโรงเรียนขนาดเล็ก (Equitable Education Fund [EEF], 2022; Khwanmueang, 2023)

สภาพปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียนของจังหวัดอุบลราชธานี (Ubon Ratchathani Provincial Education Office [UBNPEO], 2023) ระบุว่าผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีได้รับผลกระทบ จากสถานการณ์โควิด-19 เนื่องจากในช่วงที่มีการสอนผ่านออนไลน์ ผู้เรียนที่ครอบครัวไม่มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจจะขาดความพร้อมในเรื่องอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และ อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ปัญหาความเหลื่อมล้ำยังเป็นปัญหาสำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี คุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนชายขอบ มีความแตกต่างกันมาก ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของจังหวัด จากสภาพปัญหา ที่สอดคล้องกันทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ สะท้อนถึงความจำเป็นในการดำเนินการเพื่อแก้ไข ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในภาพรวมต่อไป

การเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดการเรียนรู้มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดภาวะ การฟื้นตัวทางการเรียนรู้ได้ (UNESCO Institute for Statistics [UIS], 2022) หน่วยงานทาง การศึกษาทั่วโลกได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ คือ การสร้างโอกาส ในการเพิ่มการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่เป็นวัยเริ่มต้นการปูพื้นฐาน การเรียนรู้ ข้อเสนอในการออกแบบการศึกษาแห่งอนาคต (Redesigning Future Education) ระบุว่ามีความจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลง และความต้องการของผู้เรียน เครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ หลักสูตร (Curriculum)

และการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) ที่ต้องทบทวนและออกแบบเพื่อให้มีความยืดหยุ่นสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในบริบทของสถานการณ์และผู้เรียนที่หลากหลาย เป็นการเรียนรู้โดยใช้ชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นฐาน ขณะที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ก็จะต้องมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรและการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน (ONEC, 2022)

การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum & Instruction Design) เป็นการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดแนวทางที่จะสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพและแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลง งานวิจัยนี้มุ่งดำเนินการให้เกิดกรอบความคิดของหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และการสนทนากลุ่ม และพบว่าผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่ได้มีความสอดคล้องกับจุดเน้นด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่กำหนดเป็นเกณฑ์การประเมินวิทยฐานะครู ดังนั้นเพื่อให้การแก้ปัญหาผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกับเป้าหมายการทำงานของครู ผู้วิจัยจึงได้แนวทางการกำหนดองค์ประกอบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน และการคิดเลข (Basic Reading, Writing and Arithmetics Skills) 2) ความสามารถในการใช้ทักษะการคิดในการเรียนรู้ (Cognitive Skills) และ 3) การบูรณาการทักษะในการทำงาน (Cross-Functional Skills) (ONEC, 2022; OTEPC, 2021) ผู้วิจัยคาดหวังว่ารูปแบบใหม่ของหลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจะมีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก บริบทพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี และสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับการนำไปใช้ในบริบทอื่นของประเทศไทย

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะอย่างไร มีคุณภาพ สามารถแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในบริบทจังหวัดอุบลราชธานีได้หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในบริบทจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในบริบทจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในบริบทจังหวัดอุบลราชธานี

3.1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

3.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ระยะ (Phase) ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น

1.1 การใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในบริบทจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 32 ข้อ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้แทน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1-5 ได้มาโดยการใช้การคำนวณจากตารางเครซี่และมอร์แกน จำนวน 200 คน

1.2 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้รายบุคคล การจัดการเรียนรู้เชิงรุก กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแนวคิดโรงเรียนเป็นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3 การสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา จัดการเรียนการสอน สนับสนุนส่งเสริม การพัฒนาการเรียนการสอน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องทางด้านหลักสูตรและการสอน ประกอบด้วย อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีประสบการณ์/งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 คน ผู้บริหารการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน และครูผู้สอน จำนวน 2 คน ประเด็นการสนทนากลุ่ม ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันของผู้เรียนที่เกิดจากผลกระทบจากสถานการณ์ โควิด-19 2) สภาพปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียน / สถานศึกษา หรือองค์กรที่รับผิดชอบ 3) ความต้องการในการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) ความคิดเห็นอื่น ๆ สรุปผลการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิให้มุมมองสำคัญเกี่ยวกับ 1) สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านครู ด้านผู้ปกครอง และด้านสถานศึกษา 2) สภาพปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียน / สถานศึกษา หรือองค์กรที่รับผิดชอบ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ คุณลักษณะ และสถานศึกษา และ 3) ความต้องการในการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านครู ด้านผู้ปกครอง และด้านปัจจัยสนับสนุน

ระยะที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

2.1 การยกย่องนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ หลักการ ขั้นตอนการดำเนินการ สื่อ/อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2.2 การประเมินความเหมาะสมของร่างนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การวิจัย และการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพการศึกษา มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประเมิน 4 ด้าน ผลการประเมิน ดังนี้ 1) แนวคิด/ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรม ($\bar{X} = 4.80, SD = .22$) 2) ลักษณะของนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.65, SD = .05$) 3) กระบวนการนำนวัตกรรมไปใช้ ($\bar{X} = 4.80, SD = .20$) และ 4) กระบวนการบริหารนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.87, SD = .23$) ผลการประเมินเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78, SD = .08$)

2.3 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือประกอบการใช้นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) แบบประเมินทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นแบบรูบริคส์ 5 ระดับ ครอบคลุมทักษะการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน และการคิดเลข (Basic Reading, Writing and Arithmetics Skills), ความสามารถในการใช้ทักษะการคิดในการเรียนรู้ (Cognitive Skills) และ การบูรณาการทักษะในการทำงาน (Cross-Functional Skills) หาคุณภาพโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้เกณฑ์การตัดสินตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งพบว่า มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.36 – 0.68 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.85 2) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ หาคุณภาพโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้เกณฑ์การตัดสินตั้งแต่ 0.50 ซึ่งพบว่า มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.35 – 0.67 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87 3) แบบบันทึกสะท้อนคิด หาคุณภาพโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้เกณฑ์การตัดสินตั้งแต่ 0.50 ซึ่งพบว่า มีค่า IOC 1.00 ทุกข้อ

ระยะที่ 3 การนำนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ไปใช้

นำนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนและครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1-5 เขตละ 1 โรงเรียน รวมจำนวน 5 โรงเรียน ได้มาโดยการสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวนนักเรียนทั้งหมด 59 คน จำนวนครูโรงเรียนละ 1 คน รวม 5 คน แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest- Posttest Design) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การเป็นที่เสี่ยง และการสะท้อนผล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบประเมินทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) แบบสอบถามความพึงพอใจ และ 3) แบบบันทึกสะท้อนคิด

ระยะที่ 4 การปรับปรุงและเผยแพร่นวัตกรรม

ผู้วิจัยนำผลการประเมินจากขั้นตอนที่ 3 มาเป็นข้อมูลสำคัญ และการจัดประชุม ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของนวัตกรรม หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฯ หลังจากการนำไปใช้และนำข้อมูลมาปรับปรุงนวัตกรรมหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ฯ และเผยแพร่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

1.1 สภาพปัจจุบันของผู้เรียนที่เกิดจากผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, $SD = .05$) โดยเรียงลำดับประเด็นปัญหาที่อยู่ในระดับมากที่สุดและ มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ปัญหาของผู้เรียนด้านทักษะการอ่านการลดลง ($\bar{X} = 4.67$, $SD = .48$) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.61$, $SD = .49$) และผู้เรียนประสบปัญหาด้านภาษาและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.55$, $SD = .46$)

1.2 สภาพปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียน / สถานศึกษา หรือองค์กรที่รับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, $SD = .02$) และพบว่า สภาพที่เป็น ปัญหามากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ จำนวนผู้เรียนที่มีทักษะการอ่านการเขียนอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 4.57$, $SD = .50$) การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการข้ามวิชาเพื่อส่งเสริม ทักษะการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.54$, $SD = .50$) และความพร้อมด้านสื่อ/เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.53$, $SD = .51$)

1.3 ความต้องการในการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $SD = .06$) ประเด็นหลักของความต้อการ ได้แก่ การปรับ หลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 4.65$, $SD = .48$) มีการบูรณาการหลากหลายวิชา ($\bar{X} = 4.63$, $SD = .47$) และพัฒนาครูให้มีความรู้ในเรื่องการออกแบบหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.60$, $SD = .42$)

2. ผลการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฯ คือ “FIAB Model” ประกอบด้วย ความยืดหยุ่น (Flexible) การบูรณาการ (Integration) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการผสมผสาน (Blended) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบของนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในบริบทจังหวัดอุบลราชธานี “FIAB Model”

3. ผลการนำนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฯ ไปใช้ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 5 โรงเรียน นำเสนอในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t และ p-value ของทักษะการเรียนรู้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (คะแนนเต็ม 75 คะแนน)

โรงเรียน	การประเมินทักษะการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	SD	t	p-value
1	ก่อนการพัฒนา	9	75	59.22	2.39	20.412*	.000
	หลังการพัฒนา			67.56	2.75		
2	ก่อนการพัฒนา	15	75	59.47	2.67	19.344*	.000
	หลังการพัฒนา			67.87	2.70		
3	ก่อนการพัฒนา	5	75	60.20	1.48	16.866*	.000
	หลังการพัฒนา			68.80	2.39		
4	ก่อนการพัฒนา	19	75	57.42	2.52	21.657*	.000
	หลังการพัฒนา			67.58	2.82		
5	ก่อนการพัฒนา	11	75	59.73	1.85	20.711*	.000
	หลังการพัฒนา			68.27	1.90		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง มีผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้และส่งผลให้ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงขึ้น

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	SD	ระดับความพึงพอใจ
1	หลักสูตรมีความทันสมัย ตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในสภาพสังคมปัจจุบัน	4.76	.44	มากที่สุด
2	หลักสูตรมีการออกแบบให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง	4.72	.46	มากที่สุด
3	หลักสูตรการออกแบบรายวิชา/หน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน	4.76	.44	มากที่สุด
4	หลักสูตรสามารถแก้ไขปัญหภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.68	.48	มากที่สุด
5	หลักสูตรมีการออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา	4.68	.48	มากที่สุด
6	การจัดการเรียนรู้เน้น Active Learning	4.60	.50	มากที่สุด
7	การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน และบริบทของผู้เรียน	4.68	.48	มากที่สุด
8	การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนของผู้เรียนได้	4.80	.41	มากที่สุด
9	การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนได้	4.60	.50	มากที่สุด
10	การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะการทำงานของผู้เรียนได้	4.60	.50	มากที่สุด
11	มีการออกแบบและใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ	4.72	.46	มากที่สุด
12	มีการออกแบบและใช้แหล่งเรียนรู้ที่สามารถสร้างทักษะการเรียนรู้และอยู่ใกล้ตัวของผู้เรียน	4.64	.49	มากที่สุด
13	มีการออกแบบการวัดและประเมินผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง และสะท้อนสมรรถนะผู้เรียน	4.68	.48	มากที่สุด
14	ครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้	4.56	.51	มากที่สุด
15	ครูได้รับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.64	.49	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.67	.03	มากที่สุด

4. ผลการปรับปรุงและเผยแพร่ นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

4.1 การปรับปรุงนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการปรับปรุงดังนี้ 1) ปรับปรุงระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ โดยการกำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามบริบทของสถานศึกษา 2) ปรับปรุงกระบวนการบริหารนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่มีการจัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียนตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้

ทางวิชาชีพซึ่งเดิมจะมีสมาชิกเปิดชั้นเรียนเป็นบุคคลภายในสถานศึกษา ให้สามารถเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกสถานศึกษามาร่วมในกระบวนการเปิดชั้นเรียน

4.2 การเผยแพร่นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฯ ดำเนินการโดยการจัดประชุมออนไลน์ และการเผยแพร่โดยเอกสาร

อภิปรายผล

1. นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในบริบทพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ “FIAB Model” ได้แก่ ความยืดหยุ่น (Flexible) การบูรณาการ (Integration) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการผสมผสาน (Blended) ซึ่งเป็นคำสำคัญของกรอบความคิดที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยืนยันประสิทธิภาพโดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ส่งผลให้ต้องค้ำความรู้ที่เป็นชุดความคิดของนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฯ 4 ประการ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นการอภิปรายเป็นลำดับ ดังนี้ (1) ความยืดหยุ่น (Flexible) งานวิจัยนี้ได้ออกแบบการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาเรียนที่ไม่ยึดติดตารางสอน ช่องทางการเรียนที่มากกว่าการเรียนในชั้นเรียน และเนื้อหาบทเรียนไม่จำกัดอยู่ในหนังสือเรียน เป็นไปตามแนวคิดของการศึกษายืดหยุ่น (flexible learning) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในนวัตกรรมการศึกษาที่ตอบสนองการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ เปิดทางเลือกที่หลากหลายให้แก่เด็กด้วยการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ สภาพปัญหาของแต่ละคน บริบทของพื้นที่ และวิถีชีวิต หลักสูตรที่ยืดหยุ่นสามารถปรับให้เข้ากับความสนใจและความสามารถของผู้เรียนได้ดีขึ้น ตอบสนองต่อความสนใจและความสามารถของผู้เรียนได้ดี และผู้เรียนมักมีแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2020) (2) การบูรณาการ (Integration) เป็นการบูรณาการเนื้อหา วิชา สถานการณ์ปัจจุบัน บริบทชุมชน และความสนใจของผู้เรียนมากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ เชื่อมโยงเป้าหมายหน่วยกับหลักสูตรแกนกลาง ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตประจำวันส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ดังข้อสรุปที่ว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการจะช่วยสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน เกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย Miller (2014) (3) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ กิจกรรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี และการส่งเสริมทักษะการคิด ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และแสดงศักยภาพทุกคน ครูเป็นโค้ชและผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาส่งเสริมการเรียนรู้ ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะสำคัญที่หลากหลายสามารถจัดทำผลงาน/ชิ้นงานอย่างสร้างสรรค์ และเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ Bonwell & Eison (1991) ให้ข้อสรุปว่า การเรียนรู้เชิงรุกมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมจะส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่าน เขียน พูดคุย และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กระตุ้นการคิดระดับสูง เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล (4) การผสมผสาน (Blended) ในงานวิจัยนี้จะเป็นการผสมผสานช่องทางการจัดการเรียนรู้

เป็นแนวทางสำคัญในการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่ปกติ อันเป็นเหตุให้นักเรียนไม่สามารถมาเรียนแบบเผชิญหน้าได้ นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฯ ที่พัฒนาขึ้น ได้ออกแบบช่องทางการเรียนรู้เป็นแบบผสมผสาน 4 ช่องทาง ได้แก่ Online, Onsite, On hand และ On demand โดยมุ่งเน้นให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ครอบคลุมทั้ง 4 ช่องทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีความพร้อมที่แตกต่างกันสามารถเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองเมื่อไม่สามารถมาเรียนแบบเผชิญหน้าได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามเป้าหมายของบทเรียน Pongvisuwan et al. (2024) นำเสนอข้อสรุปว่า การศึกษาในยุค Next Normal ควรเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ลดช่องว่างทางการเรียนรู้และเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน

2. ผลของการใช้นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในบริบทพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มทดลองมีผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบของนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ประการ ได้แก่ 1) มีลักษณะยืดหยุ่น (Flexible) ทั้งเวลาเรียนและช่องทางการเรียนรู้ 2) มีการบูรณาการ (Integration) สารเนื้อหาข้ามวิชา 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นการปฏิบัติและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และ 4) การผสมผสาน (Blended) ช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในชั้นเรียน นอกชั้นเรียน และการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เป็นแนวทางที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งยังช่วยลดปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ให้สามารถออกแบบได้อย่างยืดหยุ่น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังพบปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ อาทิ การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ครูไม่ครบชั้น จุดเน้นของผู้เรียนเป็นเรื่องการส่งเสริมทักษะชีวิต ซึ่งสภาพปัญหาของผู้เรียนที่เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เกิดจากสภาพการณ์ของการเรียนที่แตกต่างจากเดิมที่เคยเรียนเฉพาะในชั้นเรียน และครูเป็นผู้สอนเท่านั้น กระบวนการของนวัตกรรมฯ ได้เสนอให้เห็นความสำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง การจัดการเรียนรู้ต้องยืดหยุ่นในหลากหลายช่องทาง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญในการเรียนรู้และสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาได้ ดังผลการวิจัยของ Chumphae (2022) เกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบของการปิดโรงเรียนต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่มีข้อค้นพบว่า สถานการณ์โควิด-19 เกิดผลกระทบต่อการเรียนรู้ การปิดโรงเรียนส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่านและการคำนวณ และได้แนะนำให้มีการพัฒนาโปรแกรมเสริมการเรียนรู้ เพื่อช่วยเสริมสร้างทักษะที่สำคัญสำหรับนักเรียน และงานวิจัยเสนอให้มีการปรับหลักสูตรและกลยุทธ์การสอนเพื่อช่วยนักเรียนฟื้นฟูการเรียนรู้ที่สูญเสียไป โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และข้อสรุปจากงานวิจัยของ Saenchai (2021) กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีช่วยในการสร้างความมีส่วนร่วมของนักเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้ตามจังหวะของตนเอง ทำให้มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้มากขึ้น และช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน รวมถึงการนำเครื่องมือและ

แพลตฟอร์มดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ สามารถช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีขึ้น ดังนั้น การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของผู้เรียนและสภาพการณ์ที่เกิดจากผลกระทบทางสังคมในลักษณะต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3. ความพึงพอใจต่อนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, $SD = .03$) ผลการวิจัยข้อนี้มีเหตุผลสนับสนุนหลายประการ ได้แก่ 1) การออกแบบนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความยืดหยุ่น บูรณาการ และผสมผสาน ไม่ติดกรอบความคิดแบบเดิมที่ต้องจัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาตามตารางเวลา ทำให้ครูสามารถออกแบบบทเรียนที่สร้างสรรค์และบูรณาการที่ทำให้สามารถสอนหลายวิชาไปพร้อมกัน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มทดลอง 2) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการฝึกทักษะการอ่าน การเขียน และการทำงานร่วมกัน ทำให้สามารถพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนที่เป็นตัวบ่งชี้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการทำงานเป็นกลุ่มที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนได้

ดังนั้นจากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรม “FIAB MODEL” ซึ่งเน้นความยืดหยุ่น การบูรณาการ การเรียนรู้เชิงรุก และการผสมผสาน เป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก และสภาพการณ์ที่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาที่สนใจนวัตกรรมการไปใช้ ควรต้องศึกษาลักษณะสำคัญ 4 ประการ “FIAB Model” โดยต้องทำความเข้าใจให้ละเอียด และออกแบบการนำไปใช้ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
2. ประสิทธิภาพของนวัตกรรมฯ มุ่งเน้นที่ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนใน 3 ด้าน สถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้กับการพัฒนาผู้เรียนในด้านใดด้านหนึ่งที่เป็นจุดเน้นของสถานศึกษาหรือทั้งสามด้านขึ้นอยู่กับบริบทจุดเน้นที่สถานศึกษากำหนด
3. แนวทางการจัดการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้ เป็นการบูรณาการรูปแบบ O

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาการใช้นวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะการเรียนรู้ แนวทางการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อื่น เช่น ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ทักษะทางคณิตศาสตร์ หรือทักษะสังคม , การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และการวิจัยและพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพในยุคหลังโควิด

References

- Bertoletti, A., Cannistrà, M., Soncin, M. & Agasisti, T. (2023). The heterogeneity of Covid- 19 learning loss across Italian primary and middle schools. *Economics of Education Review*. 95, 102435.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1. Washington, D.C.: The George Washington University, School of Education and Human Development.
- Equitable Education Fund. (2022). *Learning Loss to Learning Recovery: Restoring educational decline in the changing post-COVID-19 context*. Equitable Education Fund.
- Miller, K. A. (2014). Integrating Curriculum: A Guide to Interdisciplinary Teaching. *The Educational Forum*. 78(2), 193-205.
- Chumphae, N. (2022). A study on the impact of school closures on primary students' learning. *Bangkok: Journal of Education and Society*. 18(2), 75-88.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). *Learning Framework for the 21st Century: A Flexible Approach Partnership For 21st Century Skills*. <http://www.p21.org>.
- Office of the Education Council. (2021). *Report on the learning loss of basic education students during the COVID-19 situation: Context, lessons, and guidelines for improving learning quality*. Prikwhan Graphic.
- Office of the Education Council. (2022). *Measures for restoring learning loss*. SBK Printing.
- Office of the Teacher Civil Service and Educational Personnel Commission. (2021). *Manual for implementing criteria and methods for evaluating positions and academic standing of teachers and educational personnel*. OTEPC.
- Pongvisuwan, P., Laisema, S. & Bangthama, E. (2024). Technology for restoring learning loss for learners in the post-normal life era. *Journal of Kanchanaburi Rajabhat University*. 13(1), 14-26.
- Khwanmueang, T. (2023). *Estimating the Learning Loss of Students from School Closures due to the COVID-19 Pandemic: A Bayesian Piecewise Regression Analysis*. [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University.
- Saenchai, T. (2021). The use of technology in teaching to address learning loss during COVID-19. *Journal of Educational Technology*. 15(3), 102–115.

Ubon Ratchathani Provincial Education Office. (2023). *Action plan to drive sustainable development goals in education for 2022–2023, Ubon Ratchathani Province*. Policy and Planning Division, Ubon Ratchathani Provincial Education office.

UNESCO Institute for Statistics. (2022). *From Learning Recovery to Education Transformation Insights and Reflections from the 4th Survey of National Education Responses to COVID-19 School Closures*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382704>.